

Sistjejer remissinstans till Remiss av Ds 2024:26 Ökad trygghet och säkerhet på särskilda ungdomshem och LVM-hem – slutredovisning angående frågor om Statens institutionsstyrelsens särskilda befogenheter.

Vi vill inleda med att framhålla att alla insatser som rör barn och unga måste utgå från barnkonventionens principer, där barnets bästa alltid ska vara i centrum. Tyvärr ser vi att de förslag som presenterats av utredningen, såsom mobilförbud och ökade befogenheter för visitationer, inte uppfyller detta grundläggande krav.

Dessa förslag riskerar att förstärka en redan otrygg och isolerande miljö för barn och unga inom SiS, samtidigt som de missar att adressera de verkliga problem som gör att barn utsätts för risker och skadas i verksamheten. För att uppnå en säker och trygg miljö behövs lösningar som stärker relationer, tillit och rättssäkerhet, snarare än kontroll och isolering.

Mobilförbudet förstärker isolering och otrygghet

För många barn och unga på SiS är mobiltelefonen den enda möjligheten att larma om övergrepp, dokumentera missförhållanden och upprätthålla kontakt med trygga vuxna utanför institutionen. Mobilförbudet framställs som en säkerhetsåtgärd för att skydda barn från exempelvis sexuella förövare, men i praktiken riskerar det att öka barnens utsatthet.

Att begränsa barnens möjlighet att kommunicera fritt med omvärlden förvärrar deras isolering och ökar risken att övergrepp eller andra missförhållanden inte upptäcks. Ansvar för att skydda barn från farliga kontakter får aldrig läggas på barnen själva genom att inskränka deras frihet. Istället måste verksamheten ta ansvar genom att förbättra system för tillsyn, bemanning och trygghetsåtgärder.

Ökade befogenheter för visitationer riskerar att förstärka traumatisering

Tvångsåtgärder som visitationer, särskilt om de utförs på ett sätt som kränker barnets integritet, riskerar att förstärka känslan av utsatthet och trauma hos redan sårbara barn. För barn som tidigare utsatts för övergrepp kan sådana åtgärder bli en förlängning av tidigare trauman och förstärka misstron mot vuxenvärlden.

Trygghet byggs genom tillit, inte genom kontroll

Om målet är att skydda barn från farliga kontakter och exploatering krävs reformer som bygger på relationer och tillit, inte ytterligare isolering. Vi föreslår att regeringen istället fokuserar på:

- **Ökad bemanning med kompetent personal:** Trygghet kan inte garanteras i en miljö där personalstyrkan är för liten för att se och agera på varningssignaler.
- **Traumamedveten vård:** Insatser måste utformas med förståelse för barnens trauman och sträva efter att skapa trygghet, inte förstärka traumatiseringen.
- **Effektiva system för skydd och tillsyn:** Digitala verktyg och rutiner kan begränsa farliga kontakter utan att inskränka barnens möjlighet till trygg kommunikation med familj, stödpersoner eller myndigheter.

- **Insyn och transparens:** Barn och deras anhöriga måste ha möjlighet att framföra klagomål och få sina röster hörda utan rädsla för repressalier.

Risk för rättsosäkerhet och maktmissbruk

I relation till barnkonventionen är det avgörande att åtgärder som påverkar barns rättigheter är rättssäkra. Ett beslut om att ta bort mobiltelefoner eller öka befogenheter för visitationer riskerar att inskränka barns rätt till skydd mot våld och övergrepp (artikel 19) och deras rätt att uttrycka sina åsikter (artikel 12). Utan tydliga och rättssäkra rutiner finns risk för maktmissbruk och beslut som inte tar hänsyn till barnens individuella behov.

Det är särskilt viktigt att barnen involveras i processer som påverkar dem. Om mobilförbud införs utan rättssäkra riktlinjer och utan att barnens perspektiv beaktas, riskerar vi att skapa en maktobalans där barnens rättigheter inte tillgodoses och deras möjligheter att få stöd minskar.

Vi på föreningen Sistjejer anser att förslagen om mobilförbud och ökade befogenheter för visitationer riskerar att ytterligare isolera och traumatisera barn på SiS, utan att erbjuda det skydd som påstås vara syftet. Vi uppmanar regeringen att dra tillbaka dessa förslag och istället arbeta för reformer som stärker barnens trygghet, rättssäkerhet och rättigheter enligt barnkonventionen.

Att låsa in barn, begränsa deras kontakt med omvärlden och utsätta dem för integritetskränkande åtgärder är inte förenligt med barnets bästa. Trygghet och tillit måste stå i fokus för en human vård där barnens rättigheter respekteras fullt ut.